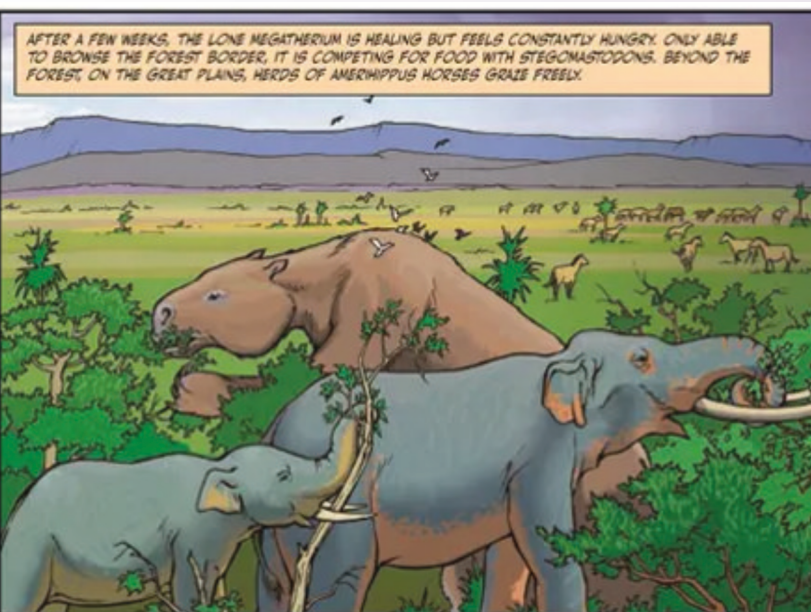

DE IJSTIJD IN HET BEELDVERHAAL

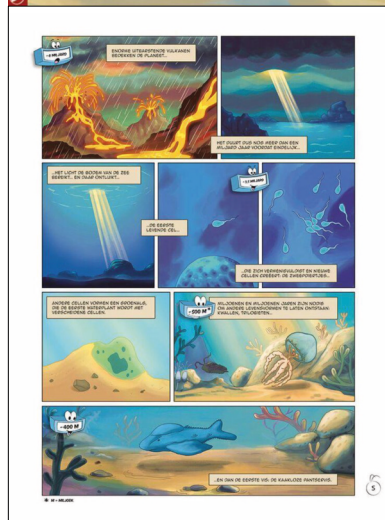
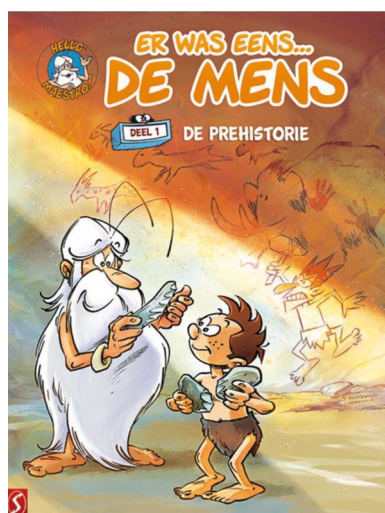
NIKE LISCALJET; NIKE.LISCALJET@GMAIL.COM

Voor Cranium wilde ik eens een poging doen om een overzicht te maken van stripboeken/graphic novels omtrent het Pleistoceen. Ik ben dol op strips. Het kan een heel interessante manier zijn om over ijsdieren en prehistorische mensen te publiceren, ook omdat er veel meer over de te tekenen details, activiteiten en omgeving moet worden nagedacht. Bovendien is het erg leuk om zo de stripboekenverzameling uit te breiden. Ik heb daarbij wel vooral gekeken naar in het Nederlands gepubliceerde stripboeken, met een serieuze insteek, en onderwerpen die zich geheel in het Pleistoceen afspelen. Je vindt hier dus (bijna) geen neanderthalers die met knuppels achter een mammoet aanrennen of een dinosaurius als huisdier hebben, en geen tijdreizen van bekende stripfiguren als Suske & Wiske, Donald Duck, Geronimo Stilton en Ollie B. Bommel.

TWEE OUDJES

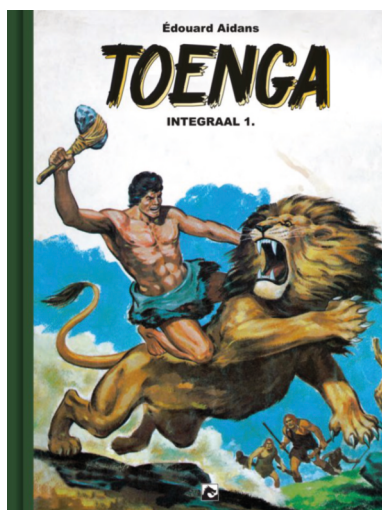
Vooral bekend van de populairwetenschappelijke animatieserie uit de jaren 70, komt *Er was eens... de mens* (oorspronkelijk: *Il était une fois...*) in de jaren 90 met de stripversie. In het eerste deel, *De prehistorie*, onderzoeken de bekende karakters uit de televisieserie (zoals meester Maestro, de Dikke, Pietertje en de Naarling) de oorsprong van de mens in de prehistorie. Heerlijke nostalgie en nog steeds leuk voor de jeugd.

AUTEUR: JEAN-CHARLES GAUDIN
TEKENAAR: JEAN BARBAUD
UITGEVER: SILVESTER

Nog verder terug, naar de jaren 60, gaat de Belgische stripreeks *Toenga*. Hoewel realistisch getekend, is de wetenschappelijke onderbouwing ver te zoeken. Holbewoner Toenga (een mix tussen He-Man en Tarzan) beleeft samen met zijn schaars geklede vriendin Ohama en sabeltandtijger Aram allerlei avonturen in een gevaarlijke prehistorische wereld vol primitieve mensen en dieren. We zien zelfs dino-

sauriërs langskomen, maar ook een soort Vikinghuizen. Een stoere en sexy serie van maar liefst 17 albums, die de tijdgeest mooi weergeeft.

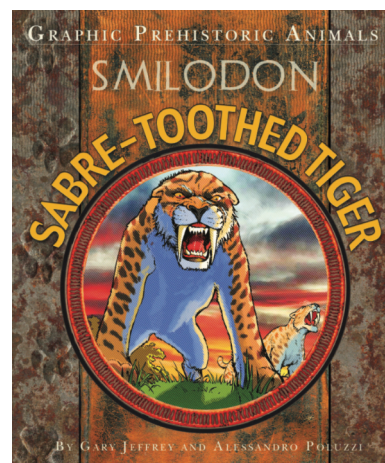
TEKENAAR: EDOUARD AIDANS
UITGEVER: LE LOMBARD

MEGAFAUNA

Juist gericht op het informatieve aspect is de van oorsprong Spaanse serie *Graphic Prehistoric Animals* uit 2017. De populairwetenschappelijke albums zijn zeer kleurrijk vormgegeven om de jeugd in stripvorm te informeren over de wereld van diverse prehistorische diersoorten: *Mammuthus*, *Smilodon*, *Eohippus*, *Andrewsarchus*, *Daeodon*, *Phorusrhacos*, *Megatherium*, *Megalodon*. Waar deze bijzondere selectie op gebaseerd is en of er nieuwe delen in de maak zijn, is mij niet bekend.

AUTEUR: GARY JEFFREY
TEKENAAR: ALESSANDRO POLUZZI
UITGEVER: HACHETTE CHILDRENS GROUP

In 2018 verscheen ook *End of the Ice Age*, een meer verhalend stripalbum waarin gevechten tussen vertegenwoor-

digers van de megafauna centraal lijken te staan. We bevinden ons aan het begin van een interglaciaal, waarin de wereld van Californië tot het Europees continent aan het veranderen is. We volgen een familie sabeltandkatten op jacht en zien gevechten tussen reuzenwolven, mammoeten, wolharige neushoorns en reuzenluiaarden terwijl ze allemaal vechten om te overleven. Het digitale tekenwerk is in een stijl waar je van moet houden.

TEKENAAR: TED RECHLIN
UITGEVER: FARCOUNTRY PR

DE MENS

Voor wie liever de moderne mens als hoofdpersoon volgt zijn de twee boeken van *Mezolith* een aanrader. De geprezen graphic horror novels uit 2010 en 2016 volgen het mesolithische jongetje Poika op weg naar volwassenheid in Yorkshire (Engeland), aan de rand van Doggerland, 10.000 jaar geleden. Elk seizoen brengt nieuwe gevaren met zich mee, in de jacht en contacten met andere stammen, waarbij Poika naar de verhalen van de stamoudsten moet luisteren om zijn eigen weg te vinden.

De auteur liet zich niet alleen inspireren door archeologisch onderzoek naar het Mesolithicum en de laatste jagers-verzamelaars, maar combineerde dat met mythen, volksverhalen en sprookjes van over de hele wereld tot twee boeken vol actie en avontuur, horror, romantiek en magie.

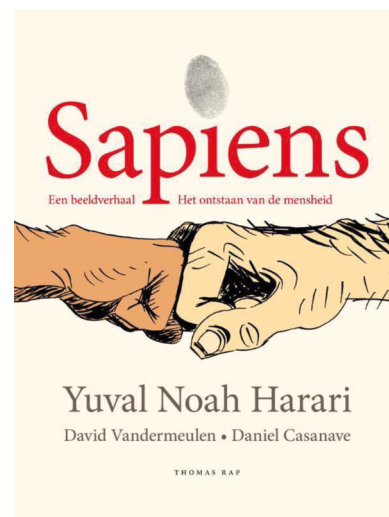

AUTEUR: BEN HAGGARTY
TEKENAAR: ADAM BROCKBANK
UITGEVER: BOOM! STUDIOS

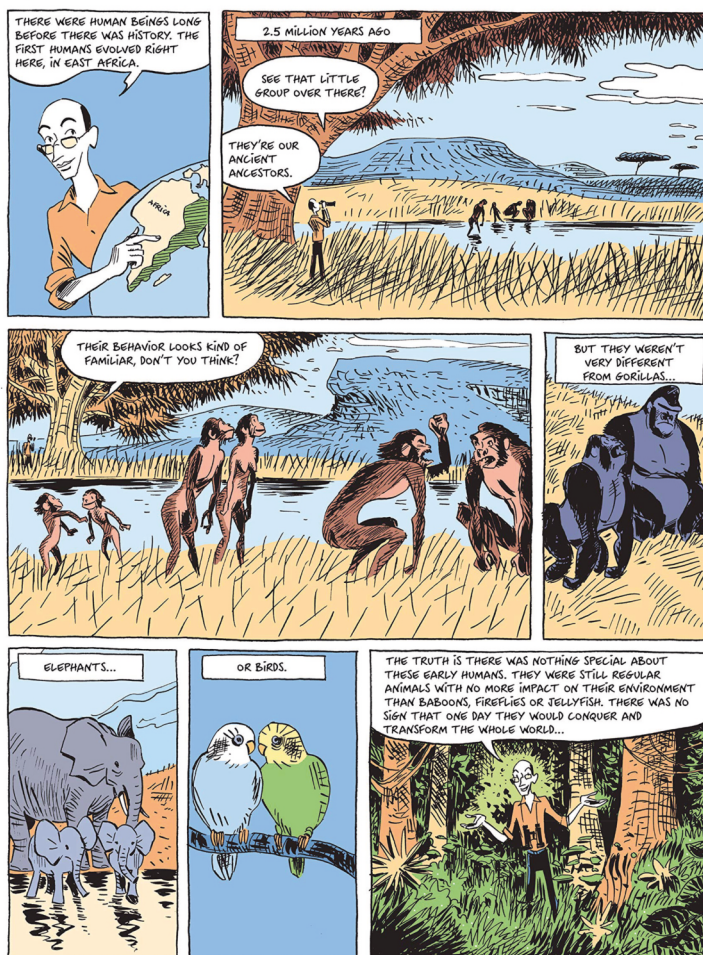
"I WANTED TO DIG INTO THE
ARCHAEOLOGY OF IMAGINATION –
WERE THERE STORIES STILL BEING
TOLD HERE TODAY THAT WERE ONCE
COMMON TO ALL OF HUMANITY?"

Nog serieuzer wordt het als je *Sapiens - een beeldverhaal* openslaat. Na wereldwijd miljoenen verkochte exemplaren, is het gewone boek in oktober 2020 als beeldverhaal verschenen. Op een volstrekt nieuwe en humoristische manier wordt hierin de geschiedenis van de mensheid verteld.

Afgelopen oktober verscheen het vervolg, *De pijlers van de beschaving*, waarin de ontwikkeling van de menselijke beschaving met hard werken verder gaat van nomaden naar kolonisten. Wat als wij mensen 12.000 jaar geleden in een val getrappt zijn waar we nooit uit hebben weten te ontsnappen?

AUTEUR: YUVAL NOAH HARARI
TEKENAARS: DAVID VANDERMEULEN EN DANIEL CASANAVE
UITGEVER: THOMAS RAP

OERFLITS

Ook afgelopen jaar verschenen, en vergezeld van tentoonstellingen in Het Natuurhistorisch en Natura Docet, is *Hoe alles begon*. Van oerflits tot nu. Van buiten een boek, van binnen vormgegeven als strip. Je maakt een reis door de 13,8 miljard jaar dat ons heelal nu bestaat. Langs het ontstaan van ons sterrenstelsel, de aarde, maan, oceanen en alle vormen van leven. Via de zoogdieren en eerste mensen uit de oertijd, langs steden en machines tot en met nu, en zelfs een stukje de toekomst in. De stripvorm vat het grote geschiedenisverhaal van allerhande wetenschappen samen voor iedereen.

AUTEUR: BOUWME BERGSMA
TEKENAAR: ADRIAAN BIJLOO
UITGEVER: FONTAINE

TRILOGIEËN

Er is één expert op het gebied van het prehistorisch beeldverhaal die ik hier graag wil uitlichten. Hij heeft inmiddels drie trilogieën op zijn naam staan, die elk een eigen verhaal vormen, waarin hij met een realistische visie en gedetailleerde weergave het leven van de neanderthalers verbeeldt. Zonder overdreven spierbundels en pornografisch weergegeven vrouwen, maar met de juiste pleistocene fauna en flora, weet hij de lezer tot het einde te boeien. Ik heb het over de Fransman Emmanuel Roudier.

Hij debuteerde begin jaren 90 met *Vo'hounâ*, over de ontmoeting tussen Cro-Magnon mannen en Neanderthalers, 35.000 jaar geleden. Wolharige mammoeten en neushoorns, bizon-

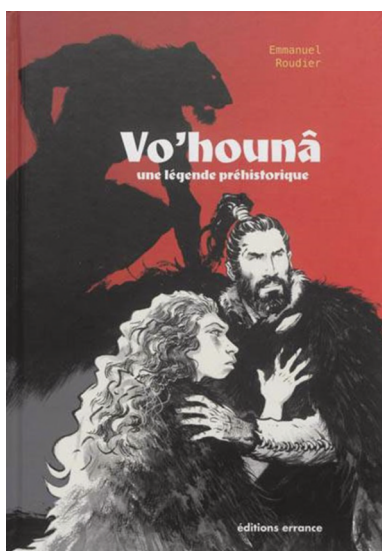
beren en holenleeuwen passeren de revue, net als de geesten van de dieren, natuurkrachten en voorouders. Op basis van archeologisch onderzoek deelt hij via de prehistorische mens cultuur, kennis en legendes en laat hij de stammen zij aan zij vechten, maar natuurlijk niet zonder de nodige spanningen. De

sjamaan Vo'hounâ speelt daarbij een belangrijke rol.

Voor de bundel schreef Roudier een vierde hoofdstuk ter afsluiting van het geheel. Helaas is deze serie (nog) niet vertaald naar het Engels of Nederlands.

Tussen 2007 en 2011 verscheen de succesvolle tweede trilogie *Neanderthaler* en deze is (net als de derde trilogie, waar ik zo op kom) wel vertaald in het Nederlands.

We beginnen in *Het jachtkristal* met een neanderthalerstam, 50.000 jaar geleden, en Laghou, een handige maar manke ambachtsman. Ondanks de spot van zijn broers, machtige jagers van zijn clan van de Rode Rompen, neemt hij zich voor de wil van zijn vader te volbrengen: de vreselijke Langbaard, een reusachtige bizon, verslaan. Hij reist daarom af naar de clan van de Maan, die de grondstoffen en kennis bezitten om een jachtkristal te maken.

In *De levensdrank* zien we hoe Laghou op zoek gaat naar de stam van de Bemoste Mensen om een mysterieus drankje te halen dat de clan van de Maan moet genezen van een levensbedreigende ziekte. Dit gaat natuurlijk niet zonder de nodige gevaren, waar kannibalisme er een van is.

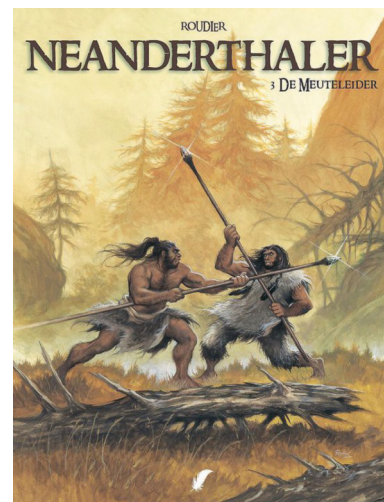
Terug bij de clan van de Maan om te herstellen gaat Laghou in *De meuteleider* in de leer om zelf een jachtkristal te maken. Gewapend en vergezeld door nieuwe vrienden, waaronder een familie wolven, is hij nu klaar om het gevecht met Langbaard aan te gaan en om wraak te nemen op zijn broers.

Tussen 2012 en 2014 verscheen de derde, en tot nu toe laatste, trilogie van Roudier, *De strijd om het vuur*. Het is een adaptatie van J.-H. Rosny aîné's roman *La Guerre du Feu* (*Quest for fire*) uit 1911, die in 1981 ook succesvol werd verfilmd.

Gek van angst en wanhoop vluchten de Oulhamr zo'n 100.000 jaar geleden in de duisternis van de nacht. Het vuur is dood, vernield door de vijanden van de stam.

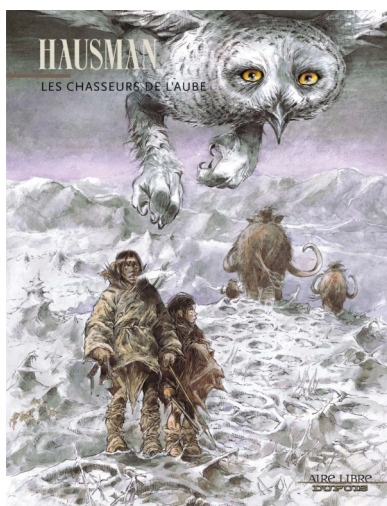
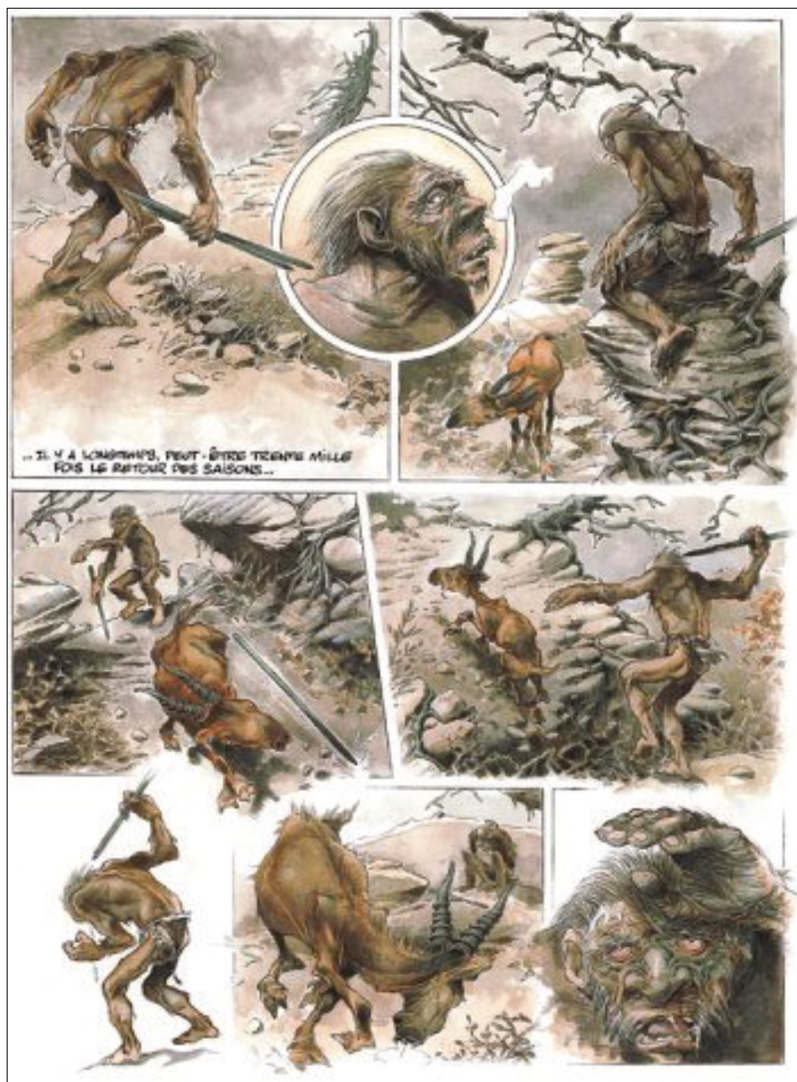
Naoh, de zoon van de luipaard, gaat in *De nacht der tijden* het vuur en de liefde van Gammla veroveren. Hij neemt krijgers Nam en Gaw met zich mee. Het is het begin van een lange zoektocht in een nu verdwenen wereld waar oerossen, mammoeten, beren en leeuwen de meesters der levendige aarde zijn.

Op de oevers van de grote rivier komen de hoofdpersonen ook in aanraking met een angstaanjagende, kannibalistische clan. Om het vuur van hen te heroveren moeten ze listig en moedig zijn, en een buitengewone en ondenkbare alliantie aangaan met de mammoeten.

Op de terugtocht, *Door de watergebieden*, komen Naoh, Nam en Gaw nog veel zware uitdagingen en vreemde, dreigende of fascinerende stammen tegen: Rode dwergen, Mannen-zonder-schouders, Mannen-met-de-blauwe-vacht... Terwijl Aghoo-de-behaarde en zijn broers, de zonen van de Aurochs, op de loer liggen, zal het vuur meer dan ooit de inzet zijn van een gevecht.

TEKENAAR: EMMANUEL ROUDIER
UITGEVER: DAEDALUS

TOT SLOT

Ik wil nog twee strips niet onvermeld laten, hoewel deze zijn (nog) niet in het Nederlands vertaald zijn. Allereerst het in 2003 verschenen *Les chasseurs de l'aube* van de Belg René Hausman. Hij heeft een zeer kenmerkende tekenstijl en is vooral bekend door zijn strips over elfjes en andere fantasiewezens. In dit album overheersen liefde, jaloezie en wraak tussen de stam van stille jager Kanh en de wilde Reeh. Ten tweede wil ik hier het eerder in deze Cranium vermelde *Founding Monsters* van Bernard Means en Maggie Colangelo nog even benoemen. De geheel nieuwe insteek, met de Amerikaanse Founding Fathers op zoektocht naar het prehistorisch beest waarvan de fossielen gevonden worden, is leuk vormgegeven. Wel maakt enige achtergrondkennis van de Amerikaanse geschiedenis het lezen makkelijker.

EEN VAK APART

Getuige de vele boeken, spellen, films en andere media spreekt het onderwerp van prehistorie, ijstijd, megafauna en menselijke evolutie erg tot de verbeelding, maar in strips lijkt het toch minder grond gevonden te hebben. Komt dit door een ander publiek? Een andere interesse onder striptekenaars? Of is het te gevoelig voor kritiek van wetenschappers? Paleokunst is toch ook een vak apart, net als striptekenen.

Ik hoop dat je net zo genoten hebt van dit overzicht, als ik in het maken ervan. Ik ben Mevrouw Kern dankbaar voor de geboden hulp en het fijne gesprek. Is jouw interesse in pleistoocene strips ook gewekt? Wil je mij een titel aanraden die niet in deze lijst staat, of een striptekenaar die ik zeker in de gaten moet houden? Ik hoor het graag!